Professori Pekka Puska, puheenjohtaja, Suomen ASH ry

Asiantuntijalausunto HE 38/2024, StV 7.5.2024

Suomen ASH ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä tupakkalain muuttamiseksi.

Tupakkalakimme päämääränä on tupakka- ja muiden nikotiinituotteiden käytön loppuminen. Eduskunnan yksimielisesti hyväksymä Maailman terveysjärjestön tupakkapuitesopimus velvoittaa suojelemaan kansanterveyttä tupakka- ja nikotiiniyritysten etujen tavoittelulta.

Nikotiinipussien myynnin vapautuminen Suomessa lisää todennäköisyyttä, että tuotteista muodostuu lapsille ja nuorille uusi väylä nikotiiniriippuvuuteen ja muiden tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön. Riskiä voidaan kuitenkin pienentää säätelemällä niitä erittäin tiukasti ja mahdollisimman yhdenmukaisesti muiden tupakka- ja nikotiinituotteiden kanssa.

Monet maat ovat kieltäneet nikotiinipussit (mm. Norja, Belgia, Saksa) tai suunnittelevat sitä (Iso-Britannia), jotta voitaisiin ehkäistä niiden käytön yleistyminen nuorten keskuudessa.

Tunnusomaiset maut ja tuoksut. Tupakkalaissa on kielletty tunnusomaiset tuoksut ja maut savukkeissa, kääretupakassa sekä sähkösavukkeissa käytettävissä nikotiinittomissa ja nikotiinipitoisissa nesteissä. Kaikkien tupakka- ja nikotiinituotteiden säätelyn tulisi olla yhdenmukaista, sillä mikään niistä ei ole haitaton tuote.

Tutkimusten mukaan juuri makuaineet houkuttelevat nuoria kokeiluihin ja käyttöön. Makuaineiden salliminen nikotiinipusseissa on ristiriidassa hallituksen esityksen tavoitteen ”ehkäistä nuorisokäyttöä” kanssa. Edelleen nikotiinipusseissa käytettävät aromiaineet todennäköisesti lisäävät nikotiinipussien myrkyllisyyttä, sillä osa käytettävistä makuaineista vahvistaa myös nikotiinin imeytymistä. Esimerkiksi mentoli itsessään voimistaa nikotiinin vaikutusta aivoihin ja voi tehdä käyttäjästä entistä riippuvaisempia.

Nikotiinimäärä. Nikotiiniriippuvuuden riski kasvaa nikotiinimäärän kasvaessa, mutta nikotiiniriippuvuus voi syntyä nuorilla jo muutaman kokeilukerran jälkeenkin. Esitetty nikotiinipitoisuuden enimmäismäärä 16,6 mg/g on aivan liian korkea. Tutkimusten perusteella nikotiini näyttää imeytyvän nikotiinipusseista paremmin ja aikaansaavan korkeamman huippupitoisuuden veressä kuin nuuska. Suomen ASH kannattaa THL:n esitystä korkeimmaksi sallituksi nikotiinimääräksi 8 mg/gramma.

Nikotiini on aiheuttaa merkittäviä haittoja elimistössä jo pieninä pitoisuuksina ja lasten ja nuorten aivot reagoivat sille erittäin herkästi. Muutokset saavat aikaan pitkäkestoista tarkkaavaisuuden vajetta sekä altistavat nikotiiniriippuvuudelle, ahdistus- ja masennusoireille ja muiden päihteiden käytölle.

Matkustajatuonti. Savuttomien nikotiinituotteiden matkustajatuonnin rajaksi hallitus esittää 1000 grammaa. Sen lisäksi matkustajatuontina saa purutupakkaa, nenänuuskaa ja suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa tuoda omaan käyttöön 1000 grammaa. Näin maahan saa tuoda nikotiinituotteita yhteensä kaksi kiloa, mikä on hyvin paljon.

Tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotukset. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistä pohtinut työryhmä teki perusteellista työtä Suomessa tarvittavien lisätoimien tunnistamiseksi. Näiden ehdotusten nopea lakivalmistelu on välttämätöntä.

Ostoikäraja. Koska hallituksen esityksen ja tupakkalain tavoitteen tarkoituksena on ehkäistä savuttomien nikotiinituotteiden käyttöä nuorilla, tulisi tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotuksen mukaisesti nostaa tupakka- ja nikotiinituotteiden ostoikäraja 20 vuoteen mahdollisimman pikaisesti.

Suomen ASH ry esittää**,** että

- savuttomista nikotiinituotteista kiellettäisiin kaikki muut tunnusomaiset makuaineet paitsi tupakan maku.
- savuttomien nikotiinituotteiden nikotiinipitoisuuden enimmäismääräksi asetetaan 8 mg/gramma.